

Konstatin Dimitrow Madjarov, **Diokletianopol, Volume 1, Topographie, système de fortification, urbanisation et architecture**. Akademie Bulgare des sciences, Institut et Musée Archéologique, Bibliotheca DIOS, Sofia 1993, str. 214, obr. 178, francouzské resumé bulharského textu str. 202–212.

Dnešní lázeňské město Chisar — tisk publikace financoval místní Narkoop — se po počátečních nejistotách v minulém století snad už s konečnou platností ztotožňuje s významným městem Thrakie, připomínaným v průvodci Hierokleově z doby Prokópiovy. Také Theofylaktos Simokattés se zmiňuje o městu v souvislosti s vpádem Avarů r. 587 a charakterizuje je jako bohaté město stojící po boku Filipopoli, Beroé a Hadrianopoli. Archeologické výzkumy zde objevily neolitické a thrácké sídliště, které se pod římskou nadvládou rozrostlo. Přes své vypálení Góty r. 251 se osada rozmohla a byla obnovena Diokleciánem, který od r. 293 vyvíjel v Thrákii velkou stavební činnost. Poté, kdy se město stalo biskupským sídlem, se obohatilo výstavbou basilik, jichž je známo podnes devět, bylo obeháno mohutnou, dodnes prakticky zcela dochovanou hradbou a čtyřmi branami, které uzavírají svou délkou 2328 m prostor asi 30 hektarů. Dnes hradby dosahují výšky 1,5 — 10,5 m, původní velikost byla asi o dva metry vyšší. Z uvedeného je vidět, že město má prvořadý význam pro poznání pozdní architektury církevní a vojenské, nehledě na městskou zástavbu, v níž zaujímá přední místo zásobování města vodou a odvod znečištěné vody kanalizační sítí.

Zpracování Diokleciánopole rozvrhl autor do dvou dílů. První díl nejprve zpracovává předřímskou dobu od pátého do prvního tisíciletí př. Kr., jeho druhá kapitola je věnována topografii a opevňovacímu systému po stránce vývojové a stavební. Zde autor rozeznává čtyři fáze, první je zřejmě z doby po Alexandru Severovi, druhá z doby Theodosia I., třetí, charakterizovaná přístavbou proteichismatu, je z první poloviny 5. století, čtvrtá je spojena s poškozením zdi při hunském nájezdu v polovině pátého století. Třetí kapitola je věnována městskému stavitelství a objeveným pozůstatkům architektury, jako jsou amfiteátr, kasárna a vojenské cesty, dvoje lázně v opevněné části, jedny z nich pozdněřímské, a jedny mimo opevnění, mohutná pozdněřímská veřejná stavba (68 x 42m) se sedmi budovami, která sloužila asi lázeňské potřebě, předkřesťanský kultovní objekt, v němž nalezená mramorová či žulová vejce, z nichž jedno veliké bylo votivním darem, byla nepochybně určena pro Asklépiu. Z pozdní doby pak pocházejí uvedené křesťanské basiliky, které svědčí o velkém náboženském významu města. Na ten ukazují i nálezy z pěti nekropolí. Hrobové nálezy počínají třetím stoletím, převážně však pocházejí ze století 4.–6. Mimořádně významný je objevený náhrobní kámen Solomona, vicaria Thrakie z doby císaře Maurikia (konec 6. století).

Hojné poznámky k jasně formulovanému textu, bohatý poznámkový doprovod i cizojazyčné resumé umožňují získat si obraz o tomto významném městě. Chystaný druhý svazek bude věnován hospodářskému a kulturnímu životu. Nás může potěšit i to, že ztotožnění Chisarů s Diokleciánopoli, dnes po výkladu V. Beševlieva obecně uznávané, vyřkl — i když je později změnil — jako první Konstantin Jireček v Cestách po Bulharsku (1888).